

GUIA D'ESPECIALITATS

Acció Escolta de Catalunya

**Guia d'especialitats actualitzada
el 2025**

ÍNDEX

1. Introducció	
2. Què és una especialitat?	
3. Com es treballa l'especialitat?	
3.1 El pentàgon	
4. Especialitats actuals	
4.1 Propostes d'activitats	
4.1.1 Sèrie arts	
4.1.2 Sèrie coneixement del medi ambient	
4.1.3 Sèrie pionerisme i vida a la natura	
4.1.4 Sèrie esports i salut	
4.1.5 Sèrie serveis als altres	

1. INTRODUCCIÓ

Acció Escolta de Catalunya ha estat des de la seva fundació una entitat compromesa amb la formació integral de les persones joves, promovent una educació basada en els valors de la natura, l'autonomia, la solidaritat i la responsabilitat social. L'escoltisme ha estat la columna vertebral d'aquesta formació, i en aquest context, les especialitats han tingut sempre un paper fonamental com a eina pedagògica per al desenvolupament de les habilitats i coneixements individuals d'infants i joves.

Les especialitats, com a part del mètode escolta, van ser dissenyades per a permetre als joves explorar i aprofundir en àrees d'interès personal mentre fomentaven la col·laboració amb la comunitat i el grup. Aquest enfocament permetia a cada infant o jove descobrir i millorar els seus talents de manera autònoma, tot mantenint un vincle ferm amb la natura i els valors escoltes.

Històricament, les especialitats han estat un component essencial dins del moviment escolta mundial, adaptant-se a les necessitats i realitats de cada època i context. La seva funció no és només la de desenvolupar competències pràctiques, sinó també la d'integrar aquests aprenentatges dins d'un sistema de valors que promou el respecte, l'esforç, la diversió i el compromís amb el bé comú.

Aquest document metodològic té com a objectiu elaborar una guia clara i actualitzada sobre les especialitats dins d'Acció Escolta de Catalunya. La nostra intenció és garantir que les especialitats continuïn sent una eina útil per als nostres infants i joves, afavorint la seva formació en valors, el seu creixement personal i la seva capacitat d'aportar al grup i a la societat. Amb aquest document, volem també respondre a la necessitat de tenir un marc metodològic clar que orienti la tasca de les caps, assegurant que les especialitats siguin tractades de manera coherent i que els seus objectius siguin aconseguits de manera efectiva.

Orígens històrics

Les especialitats (*o merit badges*) tenen les seves arrels en els inicis de l'escoltisme. Durant el Primer Campament Escolta a l'Illa de Brownsea, celebrat el 1907 sota la direcció de Robert Baden-Powell, es van introduir activitats diverses que pretenien desenvolupar habilitats pràctiques i valors en els joves participants. Aquesta experiència va ser fonamental per establir les bases del mètode educatiu de l'escoltisme.

Posteriorment, el 1910, la Boy Scouts of America (BSA) va introduir oficialment les *merit badges* com a part del seu programa. Inicialment, es van establir 14 distintius, ampliant-se a 57 l'any 1911. Aquests distintius permetien als joves explorar àrees d'interès personal i adquirir competències específiques, reforçant l'objectiu de l'escoltisme de fomentar l'autonomia i la responsabilitat.

La implementació d'aquestes especialitats ha permès als infants i joves aprofundir en interessos personals, desenvolupar habilitats pràctiques i integrar-se activament en la comunitat, mantenint l'esperit original de l'escoltisme i adaptant-lo a les realitats contemporànies.

2. QUÈ ÉS UNA ESPECIALITAT?

Una especialitat escolta és una eina pedagògica per treballar un coneixement o habilitat sobre un àmbit pel qual ja es té un interès previ, o del qual es vol desenvolupar, sobre una determinada matèria i que es vol compartir amb els altres. Les especialitats són un instrument molt valuós que podem fer servir per ampliar i millorar el progrés personal dels infants i joves, alhora que faciliten la tasca d'individualització que pretenem amb el procés educatiu, afavorint l'increment de les potencialitats dels infants i joves.

Són reptes que haurien de fer per completar la seva formació. Mitjançant la realització d'especialitats i la seva consecució, infants i joves descobriran que no només són útils per a elles, sinó també per a la resta de la unitat, el que afavorirà la seva autoformació. Les especialitats responen a una atenció diferenciada a la diversitat i es basen fonamentalment en:

- La capacitat per aprendre, que depèn, no només de les condicions generals de l'infant o jove, sinó també del suport pedagògic que se'ls hi ofereix.
- La motivació per aprendre, que depèn tant de la història personal d'èxits o fracassos com de l'oferta d'aprenentatges lògics i funcionals.
- L'estil d'aprenentatge com cadascú s'enfronta a les tasques: reflexiu o impulsiu, analític o sintètic, nivell d'atenció, tipus de reforç que necessita, etc.
- Els interessos relacionats amb la novetat, el gust, les preferències individuals, i en els més grans, el futur acadèmic i professional.
- Les creences o principis filosòfics personals i els factors culturals que tant ajuden a definir la identitat personal i condicionen la inserció social.

Les especialitats tenen per objecte que infants i joves desenvolupin els seus interessos particulars, o que s'especialitzin en algun aspecte del mètode, en el suport als altres o la preocupació pel canvi social. La varietat que existeix actualment d'especialitats no té per finalitat estimular als infants i joves a què en treballin moltes, sinó tot el contrari, el seu propòsit és proporcionar un estímul diversificat que cridi la seva atenció i que li serveixin per buscar habilitats i interessos. Els criteris per treballar una especialitat no són l'obtenció d'un determinat nivell de treball de qualitat (com a l'educació formal) sinó la quantitat d'esforç exercitat pel candidat individual. D'aquesta manera es posa en el mateix pla d'igualtat amb la seva companya més brillant.

Les especialitats tenen dues característiques que les defineixen:

- Voluntària: fer una especialitat no és un deure, sinó una eina de creixement. L'especialització pot esdevenir un recurs molt útil per ampliar els coneixements d'un tema que d'interès o per aprofundir en una habilitat.
- Flexible: aquesta guia i el llistat d'especialitats són purament orientatius. Hi ha un nombre infinit d'especialitats i cadascú pot plantejar-se la seva com millor ho cregui. Això implica que si al llistat no apareix el tema que li interessa a l'infant o jove, aquesta és lliure d'escollir-ne una nova.

3. COM ES TREBALLA L'ESPECIALITAT?

El primer pas fonamental és explicar i mostrar les especialitats com a part del mètode escolta i com a eina de progrés personal, per tal que infants i joves les tinguin presents i tinguin motivació per treballar-les. Les caps haurien d'estimular que els infants o joves treballin les especialitats, evitant en tot moment que serveixi aquest recurs pedagògic com a via per aconseguir moltes ensenyes. S'hauria d'intentar que els infants o joves, com a mínim, treballin apropiadament una especialitat i que es dediquin a beneficiar-se del programa íntegre de les etapes de progrés. Aquests escolliran lliurement l'especialitat que volen treballar. És vital deixar-los escollir, d'aquesta manera prendrà més valor per a elles i molt més interès, fins i tot quan s'hagin equivocat. S'ha d'oferir a l'infant o jove un ampli ventall d'especialitats amb l'objectiu que puguin realitzar les que s'adaptin a les seves possibilitats. D'aquesta forma se sentirà capaç de tenir èxit i descobrirà el gust per la realització d'altres especialitats.

Tot i que no és el més habitual, una forma de treballar les especialitats és tractant de conjugar les necessitats individuals de progrés personal amb el projecte que estigui portant a terme la unitat. Un cop escollit el projecte, la unitat plantejarà les necessitats i les tasques i buscarà qui les faci, identificant-ne les possibles especialitats a treballar. Es desenvoluparan de manera individual, encarregant-se d'una mateixa tasca o responsabilitat en el projecte.

Un cop l'infant o jove hagi decidit quina especialitat li agradaria treballar i ho hagi comunicat a les seves caps, serà el moment de realitzar el Contracte d'Especialitat. En aquest, s'haurien d'especificar els terminis, les activitats i els recursos bibliogràfics i materials precisos. És molt recomanable tenir en compte també la implicació de l'entorn de l'infant o jove, posant èmfasi en la figura de l'experta. Per exemple, resulta molt interessant buscar la complicitat de familiars, altres escoltes coneixedors de la temàtica, i per descomptat, especialistes i professionals.

L'espai destinat al seguiment i l'avaluació del treball de les especialitats és en el transcurs d'una Assemblea de la unitat. El Contracte d'Especialitat finalitza quan l'infant o jove ha assolit tots els continguts establerts en aquest. Tot i això, se li ha de transmetre que el treball de l'especialitat no finalitza amb el contracte, sinó que es converteix en un compromís amb la seva unitat, posant a la seva disposició els seus coneixements i habilitats.

Així, en una especialitat s'haurien d'establir com a mínim tres objectius:

- Realitzar un recull de la informació cercada
- Dissenyar i dur a terme una activitat o dinàmica a la unitat
- Valoració grupal de l'activitat amb la unitat i una valoració amb les caps

Aleshores serà el moment del lliurament formal d'ensenyes, que es realitzarà a la següent cerimònia. L'ensenya s'haurà de cosir a la màniga esquerra de la camisa, juntament amb les altres ensenyes de progressió, i es convertirà en l'indicador d'haver completat el treball d'aquella especialitat, convertint-se l'infant o jove en **especialista** en aquella matèria. L'especialista és aquella persona a la qual els seus companys recorren en qualsevol situació relacionada amb el seu àmbit d'expertesa: és la referent. Així doncs, les especialitats van orientades al desenvolupament personal, però sobretot al servei als altres i a la unitat. Una especialitat escolta no representa, en cap moment, que qui la porta domina perfectament l'àrea d'aquesta, sinó que posseeix els coneixements mínims necessaris per a posar-los al servei dels altres.

Quan es pot treballar una especialitat?

Un infant o jove pot començar a treballar el programa d'especialitats un cop es trobi a l'etapa de participació de la seva unitat (segona etapa de

progrés). Cada agrupament escolta és lliure d'afegir altres requisits que consideri oportuns, com per exemple, haver fet la promesa de la unitat prèviament.

Originalment, les especialitats estaven pensades per treballar-se a partir de la unitat de Secció, però també es poden treballar en les unitats més petites com a eina pedagògica per explorar els interessos propis i desenvolupar diferents habilitats. Per descomptat, això haurà d'anar acompanyat d'una adaptació de les explicacions, continguts i nivell d'aprofundiment requerit. D'altra banda, tot i que no és molt habitual, si l'agrupament escolta així ho considera, també hi ha la possibilitat de treballar les especialitats com a cap al Consell.

3.1. EL PENTÀGON

Existeix una etapa de progressió per als més avesats en les especialitats. El Pentàgon consisteix en arribar a ser un expert en les 5 àrees. Així doncs, per assolir aquesta fita hauràs de dur a terme 5 especialitats, una de cada àmbit:

- Sèrie arts
- Sèrie coneixement del medi ambient
- Sèrie pionerisme i vida a la natura
- Sèrie esports i salut
- Sèrie serveis als altres

El Pentàgon té un fort rerefons pedagògic: vol fomentar l'equilibri i la versatilitat en el creixement de cada escolta. Sovint, infants i joves tenen una passió o una habilitat destacada i es centren únicament en aquell camp. Tot i això, per esdevenir persones completes i preparades per afrontar qualsevol situació, és fonamental explorar diferents disciplines.

Amb aquest repte, es busca que cada infant i jove:

- Descobreixi nous interessos que potser no havia considerat.
- Desenvolupi habilitats variades que li seran útils en diferents àmbits de la vida.
- Aprengui a sortir de la seva zona de confort, acceptant desafiaments diversos.
- Treballi la seva autonomia i capacitat d'aprenentatge, marcant-se objectius propis.

L'objectiu final del Pentàgon no és només obtenir un reconeixement, sinó que els infants i joves es converteixin en persones més preparades, obertes i polivalents. En un món en constant canvi, la capacitat d'adaptar-se, d'aprendre coses noves i de combinar diferents habilitats és essencial. El Pentàgon és un repte per créixer de manera integral, una oportunitat única per créixer en totes direccions i per descobrir que són capaços de molt més del que imaginaven.

4. ESPECIALITATS ACTUALS

Actualment, la majoria d'especialitats tenen la seva ensenya pròpia, però en el cas que un infant o jove vulgui treballar una temàtica no recollida, es pot escollir qualsevol ensenya que es consideri que la representi. Així, aquest programa admet la inclusió de qualsevol especialitat no contemplada inicialment.

Tot el conjunt d'especialitats està organitzat en 5 àrees diferents, que es detallen a continuació:

SÈRIE ARTS

Arts escèniques

Arts plàstiques

*Fotografia i
audiovisual*

Música

Joglar

Escriptura

Col·leccionisme

*Costura i
sastreria*

SÈRIE PIONERISME I VIDA A LA NATURA

Acampada

Orientació i topografia

Missatgeria

Nusos

Construcció

Pesca

Rastrejament

SÈRIE CONEIXEMENT DEL MEDI AMBIENT

Astronomia

Meteorologia

Zoologia

Geologia

Botànica

Sostenibilitat i ecologia

SÈRIE ESPORTS I SALUT

Primers auxilis

Esports

Esports minoritaris i/o adaptats

Cuina i nutrició

Fisioteràpia

SÈRIE SERVEIS ALS ALTRES

Escoltisme mundial

Interpretació i lingüística

Història

Activisme

Mediació

4.1. PROPOSTES D'ACTIVITATS

4.1.1. Sèrie arts

Arts escèniques

- Apuntar-se al teatre o algun taller del barri.
- Dinamitzar una vetlla o foc de camp per a l'agrupament o la unitat.
- Liderar la preparació d'una actuació per a un esdeveniment
- Proposar l'assistència de la unitat o patrulla a una actuació o taller.
- Fer de portaveu de la teva patrulla, unitat... davant d'altres persones.
- Dirigir la confecció de titelles, màscares i altres elements escenogràfics amb la unitat i aprofitar-los per muntar una actuació.
- Col·laborar en la preparació de l'ambientació per uns campanyes (redactar guions, preparar vestuari i caracterització, etc.).

Arts plàstiques

- Entrar en contacte amb persones o tallers que realitzin activitats que puguin interessar-te.
- Dissenyar i crear algun element decoratiu per la unitat, patrulla o agrupament.
- Crear una exposició amb obres inspirades en un tema escolta
- Encarregar-te de la maquetació i decoració del Llibre d'Or de la unitat.
- Preparar algun taller per als teus companys (ceràmica, pintura, passafulards...).
- Preparar una visita de la unitat a un museu o exposició d'art.
- Ampliar els teus coneixements sobre una obra, corrent artístic, artista...

Fotografia i audiovisual

- Estudiar i explicar a la unitat el funcionament d'una càmera de fotos.
- Estudiar i explicar les diferents tècniques de fotografia i/o de gravació.
- Fer un petit reportatge sobre algun tema que t'interessi.
- Crear un vídeo recopilatori o un àlbum de fotos sobre un esdeveniment important (Festa de l'Avet, campaments, setmana del cigró...).
- Decorar l'espai de patrulla, d'unitat o el passadís del cau amb fotografies i muntatges.
- Preparar una visita de la unitat a una exposició fotogràfica
- Fer els recopilatoris de fotos pels posts setmanals de la unitat.
- Organitzar un debat sobre temes relacionats amb la fotografia (intimitat, edició d'imatges, xarxes socials...).
- Organitzar una sortida fotogràfica amb reptes per una altra unitat (captar textures, retrats, natura).

Música

- Aprendre a tocar un instrument.
- Aprendre i ensenyar diferents estils de danses/balls.
- Dinamitzar una sessió de cançons i danses d'una vetlla.
- Confeccionar un cançoner per a la unitat o l'agrupament.
- Compondre una cançó o crear una dansa.
- Organitzar sessions de matines o activitats d'expressió corporal.
- Fabricar un instrument amb eines rudimentàries.

Joglar

- Aprendre tècniques de clown, malabars o equilibris i fer una actuació.
- Crear un petit espectacle ambulant i portar-lo a una residència o escola.

Escriptura

- Organitzar un certament literari a l'agrupament.
- Escriure i editar un conte per colònia o estol.

Col·leccionisme

- Començar una col·lecció per l'agrupament (p. ex.: ensenyes d'altres països o esdeveniments), designar-li un espai.
- Fer una exposició de col·leccions personals (monedes, segells, pedres...).

4.1.2. Sèrie coneixement del medi ambient

Astronomia

- Organitzar una nit d'observació d'estrelles per una unitat.
- Crear un calendari lunar i solar per activitats de l'agrupament.
- Crear un llibre per l'agrupament amb informació de les constel·lacions i la seva mitologia.

Meteorologia

- Construir un rellotge solar
- Familiaritzar-se amb els mapes d'isòbares i intentar predir el temps que farà al llarg d'uns campaments. Mantenir un registre i avaluar l'eficàcia.
- Investigar i fer un recull sobre diferents mètodes tradicionals

per predir el clima. Pots preguntar als teus avis i àvies o coneguts per la seva experiència.

Crear una estació meteorològica casolana per a l'agrupament i mantenir un registre setmanal.

Zoologia

- Estudiar les diferents espècies d'animals de la zona on aneu de campaments i fer un taller per a la unitat.
- Investigar quines espècies en perill d'extinció hi ha al teu territori i fer una exposició o activitat sobre alguna d'elles per una altra unitat.
- Preparar una sortida de la unitat a una protectora d'animals, un centre de recuperació, un refugi...
- Participar en algun projecte de ciència ciutadana.

Geologia

- Entendre el procés de la fossilització i explicar-lo als companys.
- Organitzar una sortida a algun jaciment arqueològic o museu amb la unitat.
- Informar-te sobre la teoria darrere els terratrèmols i preparar una activitat per a la unitat per aprendre com reaccionar davant d'un.
- Abans d'una excursió o campament, investigar els minerals o roques que abunden en la zona i les aplicacions pràctiques que se'ls hi pot donar. Fer una llista, i un cop allà tractar d'identificar tots aquells que puguin.

Botànica

- Elaborar un herbari amb les espècies vegetals del territori al

qual aneu de sortida o campaments.

- Explorar les diferents plantes medicinals que hi ha i fer un taller d'usos per la unitat.
- Buscar espècies comestibles vegetals que es poden trobar a la natura i preparar un tast per a la unitat o patrulla.
- Investigar sobre l'ús industrial (tèxtil, alimentari, fusta...) d'algunes espècies vegetals.
- Organitzar una visita a un jardí botànic o viver amb la unitat.

Sostenibilitat i ecologia

- Elaborar un document amb els punts que s'han de tenir en compte per protegir la natura a l'hora d'acampar (sortides i campaments).
- Avaluar la petjada ecològica de l'agrupament en les seves activitats (dies de cau, sortides, campaments, esdeveniments...).
- Preparar un debat sobre qualsevol problemàtica de caràcter mediambiental.
- Fer un projecte de reducció de residus a l'agrupament.
- Organitzar una jornada de neteja d'espais naturals.

4.1.3. Sèrie pionerisme i vida a la natura

Acampada

- Saber plantar correctament una tenda (iglú i canadenc) i poder arreglar els desperfectes que aquesta pugui tenir.
- Conèixer les característiques d'un bon indret per acampar.
- Organitzar un vivac còmode amb la unitat o patrulla.
- Poder protegir la tenda en cas de tempesta elèctrica i inundació.
- Estudiar i explicar la legislació sobre acampades al teu territori.

Orientació i topografia

- Organitzar una cursa d'orientació per a la unitat o patrulla.
- Preparar i guiar una ruta a una excursió o campaments.
- Fer un taller per una altra unitat ensenyant a llegir mapes topogràfics (corbes de nivell, escala...).

Missatgeria

- Organitzar una activitat per ensenyar i posar en pràctica algun o diversos codis de missatgeria (codi morse, sistema del semàfor scout, llenguatge de banderes nàutiques...).
- Elaborar una guia per l'agrupament explicant els diferents codis de missatgeria existents i adjuntant-te les llegendes.

Nusos

- Fer un mural per al local de l'agrupament amb els nusos més utilitzats.
- Elaborar un dossier amb instruccions per fer diversos nusos i les seves utilitats.
- Preparar un taller per la unitat ensenyant a fer nusos.

Construcció

- Fer un taller de muntatge d'estructures avançades de campament.
- Conèixer i participar en la construcció de les instal·lacions bàsiques d'un campament (papereres, porta, màstil, taules, latrines, refugis...).
- Coordinar la construcció d'una estructura especial en motiu

d'un aniversari o commemoració de l'agrupament.

- Elabora una guia amb les construccions més habituals que es fan en un campament i les seves instruccions.

Pesca

- Aprendre tècniques bàsiques de pesca responsable i normativa.

- Fer una sortida amb pràctica i posterior cuina del peix.

Rastrejament

Fer una ruta identificant rastres d'animals.

Crear un quadern amb dibuixos/fotos de petjades i indicis.

4.1.4. Sèrie esports i salut

Primers auxilis

- Elaborar una llista amb tot el que cal dur a la farmaciola de la unitat i encarregar-se del manteniment.

Esports

- Organitzar un torneig o sessió de l'esport escollit i fer d'àrbitre o instructor.

Esports minoritaris i/o adaptats

- Convidar esportistes per fer una xerrada

Cuina i nutrició

- Fer un menú equilibrat i saludable per les sortides.
- Ajudar en l'elaboració del menú per uns campaments.
- Participar en la construcció d'una tenda d'intendència i saber

quins són els elements i estris necessaris.

- Fer un taller de cuina amb la resta de la unitat.
- Explicar com emmagatzemar i conservar diferents tipus d'aliments.
- Saber fer un petit foc i cuinar en ell.
- Saber mesurar la quantitat d'aliments per un grup gran.
- Explorar la gastronomia d'altres indrets i preparar una activitat per compartir-la amb la unitat.

Cuina i nutrició

- Fer un menú equilibrat i saludable per les sortides.
- Ajudar en l'elaboració del menú per uns campaments.
- Participar en la construcció d'una tenda d'intendència i saber quins són els elements i estris necessaris.
- Fer un taller de cuina amb la resta de la unitat.
- Explicar com emmagatzemar i conservar diferents tipus d'aliments.
- Saber fer un petit foc i cuinar en ell.
- Saber mesurar la quantitat d'aliments per un grup gran.
- Explorar la gastronomia d'altres indrets i preparar una activitat per compartir-la amb la unitat-

Fisioteràpia crear

- Crear una rutina d'escalfament per fer abans de les rutes.
- Fer un taller per la unitat de tècniques bàsiques de massatge i recuperació.

4.1.5. Sèrie serveis als altres

Escoltisme mundial

- Conèixer la història de la WOSM i explicar el seu funcionament
- Conèixer l'estructura de l'escoltisme a Catalunya i a nivell mundial.
- Contactar amb un escolta d'un altre país i mantenir correspondència amb ell o ella. Descobreix com funciona l'escoltisme al seu país i com és el seu dia a dia. Exposar la teva experiència a la teva unitat
- Organitzar una activitat (sortida o campaments) amb una unitat o agrupament d'un altre territori

Interpretació i lingüística

- Aprendre llengua de signes i fer un taller per la unitat.
- Aprendre i conèixer els diferents dialectes del català i dinamitzar una activitat sobre el tema a la teva unitat.
- Investigar sobre les llengües minoritzades i fer un debat a la unitat.
- Traduir articles i textos d'interès per la unitat o patrulla.

Història

- Estudiar una època de la història mundial i preparar una ambientació per una sortida o campaments
- Conèixer els elements tradicionals i folklòrics de la zona on vius i posar-los en pràctica amb alguna activitat (sardanes, castells...).
- Investigar sobre la història de la teva ciutat i el teu barri.
- Fer una ruta històrica del barri per la teva unitat.
- Conèixer la història del teu agrupament i fer un recurs sobre el

tema (document, joc, activitat, etc.).

Activisme

- Informar-te sobre un tema de caràcter social i portar-lo a la unitat o patrulla per obrir un debat.
- Analitzar algun problema de la societat actual i pensar en quines coses pots fer com a individu o com a grup per posar-hi remei.
- Implicar-te en algun projecte social del teu barri i exposar-lo a la unitat.
- Fomentar la participació en projectes de caràcter social de la unitat i l'agrupament.

Mediació

- Aprendre sobre assemblearisme i fer una formació a la unitat.
- Aprendre tècniques de resolució de conflictes i mediació i aplicar-les a la unitat.
- Dur a terme una activitat a la unitat de simulació de conflictes habituals i practicar com gestionar-los de manera assertiva.

